

Sygn. akt WA 25/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Błuś (przewodniczący)

SSN Marian Buliński (sprawozdawca)

SWSO del. do SN płk Krzysztof Mastalerz

Protokolant : Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Zbigniewa Badelskiego

w sprawie mjr. rez. H. S. oskarżonego z art. 231 § 2 k.k. i inne, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 18 grudnia 2012 r., apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 31 lipca 2012 r.,

- 1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;**
- 2. zasądza od skazanego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe postępowania odwoławczego w tym opłatę w wysokości 500 złotych (pięćset złotych).**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 31 lipca 2012 r. mjr rez. H. S. został skazany za to, że:

„1) w bliżej nieustalonym dniu grudnia 1998r. w C., w celu osiągnięcia korzyści osobistej, jak również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez rodzinę ówczesnego Szefa /.../, będąc funkcjonariuszem publicznym — kierownikiem Wojskowej Administracji Koszar JW /.../, przekroczył przyznane mu uprawnienia i działał na szkodę interesu publicznego, poprzez wydanie pracownikowi WAK — P. H., polecenia wyjazdu do W. i wykonania prac remontowych w lokalu mieszkalnym należącym do syna /.../, w wyniku czego JW /.../ poniosła szkodę w wysokości nie mniejszej niż 454,80 zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia wypłaconego wskazanemu pracownikowi za czas świadczenia przez wymienionego opisanych wyżej prac, nie związanych z zakresem jego służbowych obowiązków, tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.

2) w bliżej nieustalonym dniu na przełomie 1998 i 1999r. w C., w celu osiągnięcia korzyści osobistej, jak również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez rodzinę ówczesnego Szefa /.../, będąc funkcjonariuszem publicznym - kierownikiem Wojskowej Administracji Koszar JW /.../, przekroczył przyznane mu uprawnienia i działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego, poprzez wydanie pracownikowi WAK – W. R., polecenia wyjazdu do W. i wykonania prac remontowych w lokalu mieszkalnym należącym do syna /.../, w wyniku czego JW /.../ poniosła szkodę w wysokości nie mniejszej niż 107,25 zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia wypłaconego wskazanemu pracownikowi za czas świadczenia przez wymienionego opisanych wyżej prac, nie związanych z zakresem jego służbowych obowiązków, tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.

3) w bliżej nieustalonym dniu na przełomie 1998 i 1999r. w C., w celu osiągnięcia korzyści osobistej, jak również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez rodzinę ówczesnego Szefa /.../, będąc funkcjonariuszem publicznym -

kierownikiem Wojskowej Administracji Koszar JW /.../, przekroczył przyznane mu uprawnienia i działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego, poprzez wydanie pracownikowi WAK – J. Z., polecenia wyjazdu do W. i wykonania prac remontowych w lokalu mieszkalnym należącym do syna /.../, w wyniku czego JW /.../ poniosła szkodę w wysokości nie mniejszej niż 460,32 zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia wypłaconego wskazanemu pracownikowi za czas świadczenia przez wymienionego opisanych wyżej prac, nie związanych z zakresem jego służbowych obowiązków, tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.

4) w bliżej nieustalonym dniu na przełomie 1998 r. i 1999 r. w C., w celu osiągnięcia korzyści osobistej, jak również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez rodzinę ówczesnego Szefa /.../, będąc funkcjonariuszem publicznym - kierownikiem Wojskowej Administracji Koszar JW /.../, przekroczył przyznane mu uprawnienia i działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego, poprzez wydanie pracownikowi WAK – J. K., polecenia wyjazdu do W. i wykonania prac remontowych w lokalu mieszkalnym należącym do syna /.../, w wyniku czego JW /.../ poniosła szkodę w wysokości nie mniejszej niż 194,05 zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia wypłaconego wskazanemu pracownikowi za czas świadczenia przez wymienionego opisanych wyżej prac, nie związanych z zakresem jego służbowych obowiązków, tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.

5) w bliżej nieustalonym dniu na przełomie 1998 i 1999r. w C., w celu osiągnięcia korzyści osobistej, jak również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez rodzinę ówczesnego Szefa /.../, będąc funkcjonariuszem publicznym - kierownikiem Wojskowej Administracji Koszar /.../, przekroczył przyznane mu uprawnienia i działał na szkodę interesu publicznego, poprzez wydanie pracownikowi WAK – Z. P., polecenia wyjazdu do W. i wykonania prac remontowych w lokalu mieszkalnym należącym do syna /.../, w wyniku czego JW /.../ poniosła szkodę w wysokości nie mniejszej niż 182,50 zł, stanowiącej równowartość wynagrodzenia wypłaconego wskazanemu pracownikowi za czas świadczenia przez wymienionego opisanych wyżej prac, nie związanych z zakresem jego służbowych obowiązków, tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.

6) /.../

7) /.../

8) /.../

9) /.../

10) /.../

11) /.../

12) /.../

13) /.../

14) /.../

15) /.../

16) /.../

17) /.../

18) /.../

19) /.../

20) /.../

21) /.../

22) /.../

23) /.../

24) /.../

25) /.../

26) /.../

27) /.../

28 /.../

29) /.../

30) /.../

31) /.../

32) /.../

33) /.../

34) w bliżej nieustalonym dniu, nie wcześniej niż w dniu 19 kwietnia 2005 r. w C. podzegał M. W. do zatajenia okoliczności, co do których wymieniony miał składać zeznania w charakterze świadka w toczącym się postępowaniu karnym o sygn. Pg. Śl. ..., tj. za popełnienie przestępstwa określonego w art. 18 § 2 k.k. w zw. z art 233 § 1 k.k.” –

na karę łączną roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 2 lata oraz na karę łączną grzywny w wysokości 80 stawek dziennych po 20 zł każda stawka, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 20 października 2004r. do dnia 18 kwietnia 2005 r., przyjmując, że jeden dzień pozbawienia wolności równa się dwóm dziennym stawkom grzywny.

Tym samym wyrokiem płk. rez. S. S. został uniewinniony od tego, że

1) w bliżej nieustalonym dniu, nie wcześniej niż w miesiącu grudniu 1998 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej i korzyści majątkowej przez ówczesnego szefa Sztabu /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy /.../, polecając swojemu podwładnemu kierownikowi WAK mjr H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych WAK prac remontowych w lokalu mieszkalnym mieszczącym się w W. przy ul. A., należącym do syna /.../, czym działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego, w wyniku czego wskazany osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracowników oraz żołnierzy WAK, to jest W. R., P. H., J.

Z., J. K., Z. P. i M. W., o łącznej wartości nie mniejszej niż 1627,68 zł., to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk,

2) w bliżej nieustalonym dniu, nie wcześniej niż w miesiącu grudniu 1998 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia — korzyści osobistej i korzyści majątkowej przez ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW /.../, polecając swojemu podwładnemu, pracownikowi cywilnemu WAK A. G. wyjazd do W. i wykonanie prac malarskich w lokalu mieszkalnym, należącym do syna /.../, czym działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego wymienionego pracownika, to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk.

3) w bliżej nieustalonym dniu, nie wcześniej niż w miesiącu kwietniu 1999 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej i korzyści majątkowej przez ówczesnego Komendanta /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW, polecając swojemu podwładnemu kierownikowi WAK mjr H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych nie związanych z zakresem ich obowiązków prac budowlanych i remontowych na działce letniskowej w miejscowości D., w wyniku czego Komendant /.../ osiągnął korzyść majątkową, polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracowników oraz żołnierzy WAK, to jest /.../, o łącznej wartości nie mniejszej niż 3063,92 zł., to jest od

4) /.../

5) /.../

7) w bliżej nieustalonym dniu 2001 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej i korzyści majątkowej przez ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW. /.../, polecając swojemu podwładnemu kierownikowi WAK JW /.../ mjr. H. S., wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych WAK prac remontowych w lokalu mieszkalnym mieszczącym się w W., należącym do syna /.../, czym działał na szkodę interesu prywatnego, w wyniku czego wskazany osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracownika WAK W., to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk,

8) w bliżej nieustalonym dniu 2000 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny,

działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej oraz korzyści majątkowej przez ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW /.../, polecając swojemu podwładnemu mjr H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych WAK prac remontowych nie związanych z zakresem ich obowiązków w lokalu mieszkalnym mieszczącym się w W., należącym do /.../, czym działał na szkodę interesu publicznego, w wyniku czego wymieniony osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracownika WAK Z. P. o wartości nie mniejszej niż 106,66 zł, to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk,

9) w bliżej nieustalonym dniu 2002 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej oraz korzyści majątkowej przez ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW /.../, polecając swojemu podwładnemu kierownikowi WAK mjr H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych WAK prac remontowych nie związanych z zakresem ich obowiązków na działce letniskowej zlokalizowanej w okolicach P., czym działał na szkodę interesu publicznego, w wyniku czego /.../ osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracownika WAK Z. P. o wartości nie mniejszej niż 57,21 zł., to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk,

10) w bliżej nieustalonym dniu, nie później niż wiosną 2003 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej oraz korzyści majątkowej przez ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia, polecając kierownikowi WAK mjr H. S. wykonanie " przez podległych mu pracowników cywilnych WAK prac remontowych nie związanych z zakresem ich obowiązków na działce letniskowej zlokalizowanej w okolicach P., czym działał na szkodę interesu publicznego, w wyniku czego /.../ osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracownika WAK G. B., w wysokości nie mniejszej niż 63,51 zł., to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 kk,

11) w bliżej nieustalonym dniu 2003 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej oraz korzyści majątkowej przez

ówczesnego Szefa /.../, przekroczył swoje uprawnienia polecając kierownikowi WAK mjr H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych WAK w C. prac remontowych nie związanych z zakresem ich obowiązków w lokalu mieszkalnym należącym do córki /.../, mieszczącym się w W., czym działał na szkodę interesu publicznego, w wyniku czego /.../ osiągnął korzyść majątkową polegającą na nieodpłatnym świadczeniu pracy przez pracowników WAK A. M., J. G. i J. K., o wartości nie mniejszej niż 453,76 zł., to jest od popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k.”

oraz umorzono wobec niego postępowanie karne „ o czyn opisany w pkt 6 aktu oskarżenia przyjmując, iż polegał on na tym, że w bliżej nieustalonym dniu, nie wcześniej niż w miesiącu sierpniu 2001 r. w C., jako funkcjonariusz publiczny, przekroczył swoje uprawnienia dowódcy JW. /.../, polecając swojemu podwładnemu ppłk. Z. S. przeprowadzenie w warsztatach JW. /.../ remontu samochodu osobowego marki Polonez stanowiącego własność /.../, który to remont został przeprowadzony przez K. Ł., S. R. i A. Ś., czym działał na szkodę interesu publicznego, tj. o czyn określony w art. 231 § 1 k.k., z uwagi na przedawnienie jego karalności”.

Apelację od tego wyroku złożył obrońca H. S., zarzucając temuż orzeczeniu: „1. Obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 231 § 2 k.k. polegającą na przyjęciu, że czyny H.S. wyczerpują znamiona art. 231 § 2 k.k., podczas gdy:

a) oskarżonemu nie można przypisać winy, gdyż działał jako podwładny na podstawie polecenia przełożonego,

b) w sprawie nie została oskarżonemu udowodniona szkoda ani też działanie w celu osiągnięcia korzyści osobistej”.

W oparciu o to skarżący wniósł o :

„1. Zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i uniewinnienie H. S. od popełnienia czynów zarzucanych mu w punkcie II pkt 1-30 aktu oskarżenia,

2. ewentualnie w przypadku nie przychylenia się przez sąd odwoławczy do wniosku o uniewinnienia H. S., uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania”.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym obrońca oskarżonego poparł wniesioną apelację a prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej wniósł o utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie zauważyć należy, że sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Najwyższy nie dostrzegł przesłanek wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k.

Przechodząc do apelacji obrońcy oskarżonego stwierdzić trzeba, że mimo określenia, iż zaskarżono wyrok w całości, to z podniesionych w apelacji zarzutów, wniosków tej apelacji, jak również z uzasadnienia apelacji wynika, że ogranicza się ona do pierwszych 30 czynów, których popełnienie przypisał sąd oskarżonemu.

Apelacja ani słowem nie odnosi się do czynów opisanych w pkt. 31, 32,33,34, aktu oskarżenia, których popełnienie przypisał Sąd oskarżonemu skazując go za to w pkt. 5,6, i 7 wyroku.

Jedynym zarzutem apelacji jest obraza prawa materialnego (art. 231 § 2 k.k.). Zarówno z poglądów doktryny, jak i wieloletniego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika jednoznacznie, że konsekwencją zarzutu obrazy prawa materialnego jest niekwestionowanie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd orzekający.

W uzasadnieniu apelacji obrońca nie odwołuje się do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd pierwszej instancji, lecz swoje rozważania opiera o stan faktyczny ustalony przez stronę (prokuratora) w akcie oskarżenia, do tego czyni to bez należytej precyzji. Skarżący twierdzi, że „ w akcie oskarżenia w każdym z 11 zarzucanych płk. S. S. przestępstw pojawia się sformułowanie - polecając swojemu podwładnemu kierownikowi WAK mjr. H. S. wykonanie przez podległych mu pracowników cywilnych prac remontowych”. Natomiast z aktu oskarżenia jasno wynika, że takie sformułowanie pojawiło się jedynie w siedmiu opisach zarzucanych płk. S. przestępstw. Obrońca nie zauważył, że sąd orzekający poczynił odmienne

ustalenia od prokuratora i uniewinnił płk. S. od 10 z zarzucanych mu czynów (w tym od wszystkich w których opisie pojawiło się przedstawione wyżej sformułowanie).

Sąd pierwszej instancji wyraźnie ustalił, że płk S. S. nie wydawał mjr. H. S. poleceń skierowania pracowników cywilnych i żołnierzy WAK do wykonywania prac nie związanych z ich obowiązkami służbowymi. Od wyroku Sądu pierwszej instancji dotyczącego płk. rez. S. S. prokurator apelacji nie złożył.

Na marginesie zauważyć należy i to, że nawet działanie na polecenie przełożonego nie uwalniałoby mjr. H. S. od popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k., gdyż nie miał on uprawnień do wydawania poleceń podległym mu pracownikom wykonywania – poza miejscem zatrudnienia w godzinach pracy, bądź w czasie wolnym – prac nie związanych z ich obowiązkami służbowymi (art. 318 k.k.). Sąd orzekający ustalił, że oskarżony H.S. działał w celu osiągnięcia korzyści osobistej oraz majątkowej przez osoby, na rzecz których opisywane prace były wykonywane. Takie ustalenia są wystarczające do wypełnienia znamion § 2 art. 231 k.k. Korzyść majątkową nie musi odnieść sprawca przestępstwa. Bezsporne jest, że gdy pracownik wykonywał prace w godzinach służbowych, to oskarżony działał na szkodę zarówno interesu publicznego (w tym czasie pracownik nie świadczył pracy na rzecz pracodawcy a otrzymywał od niego wynagrodzenie za ten czas) jak i prywatnego (pracownik za wykonywaną pracę nie otrzymywał wynagrodzenia od tych, na rzecz których tę pracę wykonywał). Do znamion art. 231 § 2 k.k. nie należy wysokość szkody. W przedmiotowej sprawie szkodą materialną jest wartość nieopłaconej pracy. W wielu przypadkach Sąd pierwszej instancji określał tylko dolną granicę takiej szkody uznając, że stanowi ją wynagrodzenie pracownika wypłacone mu za czas poświęcony na prace niezwiązane z jego obowiązkami służbowymi. Bezspornie w tym czasie pracownik ten wykonywał pracę na rzecz określonych osób i za wykonaną pracę nie otrzymał od tych osób wynagrodzenia.

Nie otrzymał także od nich wynagrodzenia, gdy zleconą przez oskarżonego pracę wykonywał w czasie wolnym od zajęć służbowych. Skoro do znamion przestępstwa z art. 231 § 2 k.k. nie należy wysokość materialna szkody interesu publicznego lub prywatnego to zbyteczne jest uzyskiwanie w tym zakresie opinii biegłego, zwłaszcza gdy koszty uzyskania takiej opinii mogłyby przewyższać

materialną wysokość szkody interesu publicznego. Zauważyć należy, że dla bytu tego przestępstwa nie jest konieczne wystąpienie szkody, wystarcza natomiast to, iż niebezpieczeństwo powstania szkody realnie występuje, sama zaś szkoda nie musi mieć charakteru materialnego, może mieć także charakter niematerialny a nawet szkody moralnej.

Dodać należy i to, że wbrew twierdzeniom obrony, w opisie czynów (2,3,4,6,7,8,9,12,14,18,21,24,25,30) jednoznacznie wskazano czyj interes prywatny tymi czynami został naruszony.

Reasumując, z ustalonego przez sąd orzekający stanu faktycznego nie sposób uznać zasadność zarzutu obrazy prawa materialnego.

Gdyby zaś rozpatrywać apelację w zakresie dorozumianego (bo nie wyartykułowanego) zarzutu obrazy art. 7 k.p.k. przez nie danie wiary wyjaśnieniom oskarżonego H. S., że działał na polecenie płk. S., to ustalenia Sądu pierwszej instancji pozostają pod ochroną tegoż artykułu, gdyż są oparte na zgodnych wyjaśnieniach płk. S. i zeznaniach osób na rzecz których wykonywane były prace remontowe oraz zeznaniach większości wysłanych przez oskarżonego H.S. pracowników cywilnych prace takie wykonujących. Przypomnieć przy tym należy i to, że nawet działania oskarżonego na polecenie przełożonego nie uwalniały go od ponoszenia odpowiedzialności karnej za to przestępstwo.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.